

1.2 Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä¹. Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, oppilashuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen kansallisten perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma²
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma³
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa esiopetusta varten⁴. Paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille opetuksen järjestäjän esiopetuksen yksiköille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä yksikkökohtaisia osia sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia järjestäjärajat ylittävistä yhteistyöstä opetussuunnitelmaa laadittaessa, sitä arvioitaessa ja kehitettäessä. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee laatia esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva vuosittainen suunnitelma ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista⁵. Suunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä kyseisen vuoden aikana toteutetaan.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä⁶. Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa⁷. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

¹ Perusopetuslaki (628/1998) 15 § 1 mom.

² Lastensuojelulaki (417/2007)12 §; Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

³ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §

⁴ Perusopetuslaki 15 § 1 mom. (628/1998)

⁵ Perusopetusasetus 9 § (852/1998)

⁶ Perusopetuslaki 47a (1267/2013); YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

⁷ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

Esiopetuksessa olevalla lapsella on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä suotuisan kehityksen ja oppimisen edellyttämää tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä⁸. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen kasvun ja oppimisen tukeen kuuluvat lasten yksilölliset suunnitelmat⁹ laaditaan yhteisen opetussuunnitelman pohjalta.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on esiopetuksen laadun kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen¹⁰. Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä. Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Oulun kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma

Oulun kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma pohjautuu Opetushallituksen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteasiakirjalle. Oulun kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma on rakennettu siten, että samassa asiakirjassa ovat näkyvillä sekä valtakunnalliset esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet että Oulun kaupungin linjaukset. Kaupungin linjaukset ovat tekstissä sinisellä värillä. Oulun esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan esiopetuksen yksiköiden¹¹ yhteisenä yksikköjen työtä ohjaavana suunnitelmana.

Perusopetusasetuksen mukainen esiopetuksen opetussuunnitelmaa tarkentava vuosittainen suunnitelma laaditaan esiopetusyksikössä osaksi yksikön toimintasuunnitelmaa ja esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmaa. Yksiköt huolehtivat toimintasuunnitelman keskeisten asioiden tiedottamisesta huoltajille. Oulun kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään suomen kielellä. Sivistys- ja kulttuurilautakunta päättää kuntakohtaisista linjauksista.

Oulun valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotiaille

Oulussa perusopetukseen valmistava opetus 6-vuotiaille järjestetään esiopetuksen yhteydessä. Kuusivuotiaiden valmistavassa opetuksessa noudatetaan Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita ja paikallista esiopetuksen opetussuunnitelmaa sekä Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteita 2015.

⁸ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

⁹ Perusopetuslaki 16 a ja 17a (642/2010)

¹⁰ Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

¹¹ Esiopetuksen yksiköillä tarkoitetaan päiväkotia ja kouluja, joissa esiopetusta järjestetään.

Oulun esiopetussuunnitelman laatiminen

Oulun kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaa on valmisteltu laajassa yhteistyössä varhaiskasvatuksen esimiesten, henkilöstön, lasten ja huoltajien kanssa. Opetussuunnitelmaa on työstetty esimiesten ja henkilöstön osalta erilaisissa teematyöpajoissa, ops-kuppiloissa. Kaupungin tasolla on lisäksi annettu yksiköihin opetussuunnitelman valmisteluun liittyviä toiminnallisia tehtäviä lasten kanssa toteutettaviksi. Huoltajat ovat osallistuneet opetussuunnitelmatyöhön yksikkökohtaisen työskentelyn kautta. Kaupungin tasolla on toiminut huoltajista koostuva vanhempien ryhmä, joka on yhteisillä kokoontumisillaan työstänyt huoltajien näkemyksiä esiopetuksen opetussuunnitelman sisältöihin. Kaikki prosessin aikana kerätty palaute ja mielipiteet on huomioitu paikallisia kirjauksia laadittaessa.

Paikallinen opetussuunnitelmaprosessi muodostaa kokonaisuuden, johon on osallistunut myös suuri joukko sivistys- ja kulttuuripalveluiden asiantuntijoita. Sivistys- ja kulttuuripalveluihin sisältyvä monitoimijuus (varhaiskasvatus-, opetus-, nuoriso-, kulttuuri – ja liikuntapalvelut) on hyvä lähtökohta opetussuunnitelman perusteissa edellytetyn esiopetusta tukevan yhteistyön järjestämiseksi. Moniammatillista ja poikkitoiminnallista yhteistyötä tehdään myös kaupungin hyvinvointipalveluiden sekä muiden esiopetukseen liittyvien sidosryhmien kanssa lasten kasvun, oppimisen, turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Yhteistyö hyvinvointipalveluiden kanssa on säännöllistä ja suunnitelmallista. Ylimmällä tasolla sivistys- ja kulttuuripalveluiden ja hyvinvointipalveluiden yhteinen johtoryhmä linjaa lasten ja nuorten hyvinvointiin, kasvuun ja oppimiseen liittyviä asioita. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden yhteistyötä edistetään eri tiimien, kuten hyvinvointitiimin kautta. Esiopetusyksiköissä tehdään alueellista yhteistyötä hyvinvointipalveluiden kanssa. Opetuksen järjestäjä tekee yhteistyötä hyvinvointipalveluiden kanssa erityisesti oppilashuollon osalta.

Esiopetusyksiköt osallistuvat omilla alueillaan yhteistyöhön muiden alueen toimijoiden kanssa. Yhteistyötä ja kehittämistoimintaa kuvataan tarkemmin alueellisissa kehittämissuunnitelmissa. Esiopetusyksiköt kuvaavat omia yhteistyöverkostojaan yksiköiden toimintasuunnitelmissa ja oppilashuoltosuunnitelmissa.

Oulun esiopetuksen opetussuunnitelmassa vahvistetaan lasten eheää kasvun ja oppimisen polkua. Esiopetuksen opetussuunnitelmassa on otettu huomioon paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Esiopetuksen opetussuunnitelmaa on valmisteltu perusopetuksen opetussuunnitelman rinnalla. Esiopetuksen opetussuunnitelmalla tuetaan yhteistyötä siirtymävaiheessa perusopetukseen. Prosessikuvaus Siirtymävaiheesta esiopetuksesta kouluun löytyy luvusta 3.

Opetussuunnitelmiin sisältyvä pedagoginen ja kasvatuksellinen jatkumo varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle on turvattu paikallisessa opetussuunnitelmatyössä niin, että samat opetuksen järjestäjän asiantuntijat toimivat varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmatyöryhmissä. Varhaiskasvatus- ja perusopetussuunnitelmien lisäksi paikallisessa opetussuunnitelmassa otetaan huomioon myös lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevat muut paikalliset suunnitelmat. Näitä ovat esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden suunnitelmat. Opetussuunnitelmatyössä huomioon otetut paikalliset suunnitelmat on kirjattu liitteeseen 1.

Esiopetuksen opetussuunnitelman toteutuminen ja arviointi

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluissa arvioidaan opetussuunnitelmaprosessia, opetussuunnitelmaa sekä esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta. Esiopetuksen kehittämiseksi osallistutaan myös ulkopuolisiin arviointeihin sekä hyödynnetään kansallisia ja kansainvälisiä arviointituloksia. Opetuksen järjestäjän tasolla esiopetuksen laatua arvioidaan osana talousarvio- ja strategiaprosessia ja paikallisten kehittämissuunnitelmien arviointia.

Esiopetuksen laatukriteerit on kirjattu osaksi sivistys- ja kulttuuripalveluiden arviointijärjestelmää. Varhaiskasvatuspalveluissa toteutetaan kahden vuoden välein laajempi asiakaskysely, jonka tuloksia hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Yleisellä tasolla palautteen perusteella löydetään kehittämisen kohteet, joista laaditaan kehittämistoimet osaksi seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaa. Yksikötasolla konkreettisemmat toimenpiteet ovat osa yksikön kehittämistoimintaa. Huoltajia tiedotetaan kyselyn tuloksista kaupungin nettisivuilla. Yksikkökohtaiset tulokset ja sovitut kehittämistoimenpiteet käydään huoltajien kanssa läpi yksikön valitsemalla tavalla.

Tärkeää tietoa saadaan myös lasten ja huoltajien kanssa käydyistä esiopetuksen oppimissuunnitelmakeskusteluista. Esiopetusyksiköissä arvioidaan esiopetusta ja opetussuunnitelman toteutumista yksikön toimintasuunnitelman arvioinnissa. Muuta palautetta huoltajat voivat antaa sekä suullisesti että kirjallisesti esimerkiksi asiakaspalautelomaketta käyttäen. Palautteeseen vastataan heti ja palautetta käsitellään siinä yksikössä mistä palaute on tullut. Kaikki saatu palaute otetaan huomioon kehittämisessä.

Arviointitoiminnasta saatavaa tietoa hyödynnetään opetussuunnitelmaprosessin, opetussuunnitelman ja esiopetuksen kehittämisessä. Arviointien tuloksena syntyneitä kehittämistoimenpiteitä ja parantunutta toimintaa päivitetään paikalliseen opetussuunnitelmaan sekä toiminta- ja laatukäsikirjoihin. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa seurataan valtakunnallista opetussuunnitelman kehittämistyötä ja tehdään valtakunnallisissa perusteissa tapahtuneiden muutosten edellyttämiä päivityksiä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Esiopetusryhmien lapset saivat äänestää Oulun esiopetukselle oman tunnuslauseen eli moton kolmesta vaihtoehdosta: 1. Iloinen oppija Oulusta 2. Opi leikkien, leiki oppien 3. Intoa ja iloa eskarista. Lasten päätöksen mukaisesti Oulun esiopetuksen motto on: Intoa ja iloa eskarista!



Heikkilänkankaan päiväkodin esiopetusryhmän Intoa ja iloa eskarista!